

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Чорниша Юрія Івановича, що підготовлено на тему: «Механізми публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – публічне управління та адміністрування, в галузі знань 28 публічне управління та адміністрування

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

Актуальність теми дисертаційного дослідження визначається низкою сучасних викликів, що постають перед українською державою, серед яких – війна з Росією, економічна нестабільність, загрози демократичним інститутам та інтенсивна глобальна інформатизація. Ці обставини зумовлюють потребу у модернізації та реформуванні системи соціально-державного управління, зокрема державної служби. Швидкі соціальні трансформації, світові тенденції розвитку суспільних відносин, а також інформатизація й діджиталізація як ключові технології формування інформаційного суспільства сприяють переосмисленню ролі держави як інституту, що захищає та реалізує інтереси громадян. У цьому контексті формується нова парадигма публічного управління як відкритої та прозорої сфери взаємодії влади і суспільства. Подібні процеси відбуваються не лише в країнах демократичного транзиту, а й у розвинених демократіях, що вимагає підвищення професіоналізму державних службовців і адаптації їхніх компетенцій до сучасних викликів.

Державний службовець, як суб'єкт реалізації функцій і завдань державної служби, виступає не тільки як носій вагомого соціального статусу, але й відповідальності, яка має як особистісний вимір, так і професійний, тим паче, що професійна діяльність державного службовця здійснюється насамперед у площині «людина-людина», а в ширшому розумінні – «людина-держава-суспільство», виступаючи ланкою посередництва між суспільством і державною владою.

Отже, діяльність державного службовця вимагає постійної професіоналізації, що виступає як один із принципів державної служби, закріплений в Законі України «Про державну службу». А ефективність здійснення професійної діяльності, виконання професійних і службових функцій і обов'язків залежить від

розвиненості такої складової професійного статусу як відповідальність, тому формування професійної відповідальності державного службовця є запорукою професіоналізації державної служби взагалі і оптимізації взаємодії держави та суспільства в соціальному управлінні і демократизації суспільного-політичного життя.

У вітчизняній науці з публічного і державного управління чимало уваги було приділено тлумаченню поняття «державний службовець», проблемам соціального статусу державного службовця в правовому, професійному і морально-етичному аспекті, а також відповідальності державного службовця. Але на сьогодні досить небагато праць, в який подається цілісна структура професійної відповідальності державного службовця.

Порівняльний аналіз і перспективи впровадження різних моделей публічного управління в системі державної служби здійснено в працях таких вітчизняних науковців як: Є.Болотіна, М.Гордон, І.Колісник, І.Кравець, Г.Кухарева, Б.Мельниченко, А.Нікітенко, В.Николаєва, В.Якобчук. Механізми публічного управління як засоби та інструменти формування професійної відповідальності державного службовця розглянуто в роботах таких авторів, як: О. Гончарук, О.З агороднюк, М. Іщенко, Г. Коваль, Н. Колісніченко, А. Костенко, О. Машков, Є. Міщук, Н. Нижник, Т. Радчук, В. Яценко та інші. Але недоопрацьованою проблемою на сьогодні залишається розроблення системно-діяльнісної моделі публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця.

Таким чином, можна констатувати наявність значущої соціальної проблеми, що полягає в недостатній ефективності системи публічного управління у сфері професіоналізації державної служби та державних службовців, що сповільнює процес сталого розвитку України як соціально орієнтованої держави. Ця соціальна проблема породжує й наукову, яка полягає у невідповідності існуючих механізмів та інструментів формування професійної відповідальності державного службовця сучасним моделям публічного управління, з одного боку, та потребі створення нової концептуальної та системно-діяльнісної моделі формування такої відповідальності – з іншого. Саме це визначає актуальність і доцільність обраної теми дисертаційного дослідження.

Отже, актуальність дисертації зумовлюється: зростанням суспільного запиту на ефективну та відповідальну публічну службу; недостатньою результативністю наявних управлінських механізмів; Євроінтеграційним вектором розвитку публічної служби; впливом цифровізації на зміст і характер професійної відповідальності; відсутністю єдиного наукового підходу до інтегрованих механізмів формування відповідальності державного службовця.

У вітчизняних та зарубіжних дослідженнях проблема професійної відповідальності державного службовця зазвичай розглядається фрагментарно, без комплексного поєднання інституційних, кадрових, етичних та мотиваційних механізмів публічного управління. Це підкреслює необхідність проведення комплексного дослідження, яке дозволить запропонувати ефективні механізми формування професійної відповідальності державних службовців у сучасних умовах.

Мета дисертаційного дослідження

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування механізмів публічного управління, спрямованих на формування і розвиток професійної відповідальності державного службовця в умовах трансформації системи державного управління та розроблення концептуальної моделі реалізації механізмів публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця в контексті оновлення і реформування державної служби в Україні.

Поставлена мета зумовила необхідність розв'язання таких завдань:

- концептуалізувати поняття «державна служба» і «державний службовець» як елементи системи соціально-державного управління;
- виділити концептуальні і структурно-функціональні особливості професійної відповідальності державного службовця;
- визначити євроінтеграційні орієнтири формування професійної відповідальності державного службовця в Україні;
- проаналізувати моделі публічного управління як сучасної концепції взаємодії держави і суспільства;
- виокремити і проаналізувати механізми публічного управління як засобів формування професійної відповідальності державного службовця;

- виділити критерії ефективності публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця;
- виявити чинники і механізми формування професійної відповідальності державного службовця (за результатами соціологічного опитування);
- обґрунтувати концептуальну модель публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця;
- окреслити напрямки підвищення ефективності механізмів публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця в Україні.

2. Зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, науковими напрямами Університету та кафедри

Дослідження виконувалося в межах науково-дослідної теми кафедри публічного управління та землеустрою Класичного приватного університету «Формування ефективних механізмів управління в публічній сфері в умовах суспільної нестабільності» (Реєстраційний №0124U000811), в якому автор в якості виконавця опрацьовував концептуальні та практичні підходи щодо механізмів публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця.

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів

Дисертація є самостійною науковою працею. Основні ідеї, результати дослідження, розробки, що характеризують наукову новизну і практичне значення дисертаційної роботи запропоновано, отримано та здійснено автором особисто.

У результаті вивчення дисертаційного дослідження порушень академічної доброчесності не виявлено.

Всі наукові результати та науково-практичні рекомендації були отримані на основі особистих досліджень автора дисертації. В опублікованій разом із Коваль Ганною статті, присвяченій складовим соціального статусу державного службовця, автор дисертації здійснив концептуальний аналіз цих складових, тоді як співавтор розглядав сучасні теоретичні підходи до використання інформаційних технологій у сфері державного управління.

В опублікованій разом із Титаренко Л. та Коваль Г. статті, присвяченій дослідженню механізмів підвищення ефективності органів публічної влади через

інфраструктурну модернізацію громад, автором дисертації були обґрунтовані основні принципи та методологічні підходи до впровадження ефективних управлінських рішень, визначено ключові інструменти модернізації та сформульовано практичні рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності органів публічної влади на місцевому рівні.

Таким чином, результати проведених досліджень дозволяють поєднати концептуальний, методологічний та прикладний підходи до розвитку професійної відповідальності державних службовців і підвищення ефективності публічного управління.

У монопублікаціях автор досліджував процеси формування професійної відповідальності державних службовців, оцінював ефективність існуючих механізмів публічного управління та їхню адаптацію до сучасних викликів, таких як цифровізація, кадрові зміни та реформування державної служби. Чорниш Ю.І. також запропонував власні підходи щодо інтеграції інституційних, кадрових, етичних та мотиваційних складових у процес формування професійної відповідальності, що сприяє підвищенню ефективності роботи органів публічної влади та зміцненню довіри громадян до державної служби.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій

Дисертаційна робота відрізняється науковою новизною, теоретичним та практичним значенням, високим рівнем обґрунтованості наукових положень та висновків. Підґрунтям для написання дисертаційної роботи є здобутки вітчизняних та зарубіжних дослідників публічного управління. Це дало змогу запропонувати нову концептуальну модель публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця;

5. Ступінь новизни основних результатів дисертаційної роботи порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробленні концептуальної моделі реалізації механізмів публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця в контексті модернізації державної служби і євроінтеграції.

Результати дослідження, що мають елементи новизни, полягають у такому:

вперше:

– визначено професійну відповідальність державного службовця як систему, яка представлена внутрішньодетермінованою структурою (когнітивний, мотиваційно-афективний, поведінково-діяльнісний компоненти) і внутрішньодетермінованою структурою (професійно-правова, професійно-етична, професійно-компетентнісна складові відповідальності);

– систематизовано механізми публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця: нормативно-правові, інституційно-організаційні, мотиваційні, професійно-освітні, інформаційно-комунікаційні;

– розроблено модель публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця, функціонування якої передбачає структурний вимір (суб'єкти управління, механізми управління, критерії ефективності) і діяльнісно-процесуальний вимір (взаємодія суб'єктів публічного управління, оцінювання сформованості професійної відповідальності, корекція механізмів публічного управління);

удосконалено:

– статусний підхід до поняття «державний службовець», що дозволило виділити складові соціального статусу державного службовця: адміністративно-правовий, морально-етичний, професійно-компетентнісний, які визначають професійну відповідальність державного службовця як представника держави, що здійснює діяльність в інтересах суспільства;

– виділення критеріїв ефективності публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця, які визначають рівень сформованості професійно-правової, професійно-етичної і професійно-компетентнісної відповідальності на рівні загальної (суспільно корисної), спеціальної і конкретної соціальної ефективності в кількісній і якісній оцінці;

– визначення напрямків підвищення ефективності механізмів публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця: формування моделі публічного управління на основі принципів належного врядування («Good Governance»); професіоналізація державної служби з урахуванням світового і європейського досвіду; адаптація державної служби до

вимог ЄС; модернізація системи управління персоналом в державній службі; формування ефективної системи протидії корупції;

набуло подальшого розвитку:

– виділення євроінтеграційних орієнтирів формування професійної відповідальності державного службовця в контексті модернізації державної служби України, що спрямовані на формування ефективної моделі державної служби, професіоналізацію державних службовців і унормування і регламентацію професійної етики в державній службі;

– визначення потенціалу сучасних моделей публічного управління і впровадження їх принципів в національну систему державного управління і державну службу, визначаючи сутність професійної відповідальності державного службовця;

– виявлення чинників і умов формування високого рівня професійної відповідальності державного службовця в Україні, серед яких найбільш значимі є: матеріальне забезпечення і стимулювання, професіоналізація державної служби, впровадження етичних норм і стандартів, нормативно-правове врегулювання професійної діяльності.

6. Наукове та практичне значення результатів дисертаційного дослідження

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні положення, пропозиції, висновки, сформульовані в дисертації, можуть бути використані:

1) у навчальному процесі – при підготовці відповідних підрозділів підручників, навчальних посібників, курсів лекцій, методичних матеріалів з публічного управління і державної служби;

2) у роботі Департаментів та структурних підрозділів органів державної центральної, регіональної і місцевої влади, зокрема державно-управлінських структур, що займаються проблемами професіоналізації державної служби;

3) при розробленні освітньо-навчальних програм щодо формування і підвищення рівня професійної відповідальності державних службовців.

Впровадження результатів дисертаційного дослідження в практику діяльності органів публічної влади та громадських організацій підтверджено:

Службою у справах дітей Львівської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження від 10.12.2024), Асоціацією дослідників державного управління (довідка про впровадження від 10.12.2025), Львівським державним університетом безпеки життєдіяльності (довідка про впровадження від 12.02 2025).

7. Повнота опублікування результатів дисертаційного дослідження та особистий внесок здобувачки до всіх наукових публікацій, опублікованих у співавторстві та зараховані за темою дисертації

Дисертація є самостійною науковою працею автора. Основні ідеї, результати дослідження, розробки, що характеризують наукову новизну і практичне значення дисертаційної роботи запропоновано, отримано та здійснено автором особисто.

Список публікацій здобувача

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Чорниш Ю. Напрямки підвищення ефективності механізмів публічного управління формування професійної відповідальності державної служби в Україні. *Теоретичні та прикладні питання державотворення* : електрон. наук. фах. вид. / ГО «Асоц. дослідн. держ. упр.», ГО «Одес. ін-т соц. технол.» Одеса. 2023. № 29. С. 78-87. DOI:[10.35432/tisb292023289121](https://doi.org/10.35432/tisb292023289121)
2. Коваль Г., Чорниш Ю. Складові соціального статусу державного службовця: концептуальний аналіз. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2023. Том 34 (73) № 1. С.51-57. URL: <https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/34-73-1>
3. Титаренко Л., Коваль Г., Чорниш Ю. Механізми підвищення ефективності органів публічної влади через інфраструктурну модернізацію громад. *Теоретичні та прикладні питання державотворення* : електрон. наук. фах. вид. / ГО «Асоц. дослідн. держ. упр.», ГО «Одес. ін-т соц. технол.» Одеса, 2024. Вип. 32. 162 с. С.417-425. DOI: <https://doi.org/10.35432/tisb322024334130>
4. Чорниш Ю. Система критеріїв ефективності публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця. Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування. 2025. № 3 (24.09.2025, протокол № 2)

5. Muliar V., Ryda T., Dolot V., Didych O., Grechanyk B., Chornysh Iurii. Public-Private Partnership in the System of Economic Development of the Country. URL:https://ijecs.in/index.php/ijecs?gad_source=1&gad_campaignid=104897684&gclid=0AAAAADsxMQTZnabq07HgNZmpEYgXuk0wY&gclid=Cj0KCQiAuvTJBhCwARIsAL6Demi8TaFUjFJdLZ6XPn9xLxv0Av70FjGrdQiQI1y2JK3U57HdmoTZju0aAtx_xEALw_wcB

URL: http://paper.ijcsns.org/07_book/202209/20220913.pdf

6. Чорниш Ю.І. Компетентнісний підхід як інструмент публічного управління для формування професійної відповідальності державного службовця. Одеса. 2025. № 34 (1). С. 230-237. DOI: <https://doi.org/10.35432/tisb342025>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

1. Коваль Г. В., Чорниш Ю. І. Позитивні аспекти публічного управління в Республіці Польща.. *Менеджмент і безпека: теоретичні та прикладні аспекти : матеріали науково-практичної інтернет-конференції (м. Львів, 12 травня 2020 р.) / упоряд. Г. З. Леськів. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 264 с.*

2. Чорниш Ю.І. Державна служба в Україні: основні аспекти розвитку. *Війна в історичній та індивідуальній пам'яті (ВІП 2023): VI Всеукраїнська науково-практична конференція (м. Кривий Ріг, 28 жовтня 2023 р.): тези доповідей. Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2023. 311 с. С.309-311. URL: <https://www.oktanprint.cz/p/vijna-v-isorycniy-ta-indyvidualnij-pamjati-6/>*

3. Чорниш Ю.І. Особливості державної служби в різних типах соціального управління. *Безпечний контент у цифровому світі: виклики та рішення для освіти! : матеріали Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції (м.Вінниця. 07 жовтня 2025 р.). DOI: <https://doi.org/10.32782/1768392213>*

4. Chornysh Yurii. Progress and approaches to Local self-governance in Europe. *Публічні політики і сталий розвиток суспільства: виклики та перспективи (ППСР 2025) : Всеукраїнська науково-практична конференція (м. Кривий Ріг, 2 грудня 2025 р.): тези доповідей. Кривий Ріг : Державний університет економіки і технологій, 2025.*

5. Чорниш Ю.І. Концептуалізація поняття «державна служба»: інституціональний, діяльнісний і морально-етичний підходи. З *Міжнародна науково-практична інтернет-конференція Impact of artificial intelligence and other technologies on sustainable development*. (Дніпро. 11-12 грудня 2025 року): тези доповідей. Дніпро. 2025. ISBN 978-617-8293-59-8 URL: <file:///C:/Users/USer/Downloads/Conference%20Proceedings%20December%2011-12,%202025.pdf>

6. Чорниш Ю. Відповідальність державного службовця. Міжнародна науково-практична конференція «Глобалізація і її вплив на науку, освіту міждисциплінарний та підхід суспільство: до сучасних викликів». 26 січня 2026 р. м. Кременчук, Україна.

9. Апробація результатів дисертаційної роботи

Дисертацію виконано на кафедрі соціально-гуманітарних наук Національного університету «Одеська політехніка» та обговорено на публічній презентації серед фахівців Навчально-наукового інституту публічної служби та управління. Основні положення дослідження висвітлено в доповідях на науково-практичних конференціях і семінарах, а саме:

1. На науково-практичній інтернет-конференції (м. Львів, 12 травня 2020 р.)
2. VI Всеукраїнській науково-практичній конференції (м. Кривий Ріг, 28 жовтня 2023 р.)
3. Всеукраїнській науково-практичній онлайн-конференції (м.Вінниця. 07 жовтня 2025 р.).
4. Всеукраїнській науково-практичній конференції (м. Кривий Ріг, 2 грудня 2025 р.)
5. III Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції Impact of artificial intelligence and other technologies on sustainable development. (Дніпро. 11-12 грудня 2025 року)
6. Міжнародній науково-практичній конференції «Глобалізація і її вплив на науку, освіту міждисциплінарний та підхід суспільство: до сучасних викликів». (26 січня 2026 р. м. Кременчук, Україна).

10. Відповідність дисертаційної роботи вимогам, що передбачено

пунктами 6 і 7 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії»

Дисертаційна робота Чорниша Юрія Івановича є завершеною науковою працею, що відповідає вимогам спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування.

За актуальністю, науковою новизною, теоретичним, методичним та практичним значенням, обґрунтованістю одержаних результатів та оформленням, дисертаційна робота Чорниша Юрія Івановича відповідає чинним вимогам Міністерства освіти і науки України, зокрема, п. п. 6 і 7 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», та може бути рекомендована до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

**Головуючий на засіданні
завідувач кафедри соціально-гуманітарних наук
Навчально-наукового інституту
публічної служби та управління,
доктор наук з державного управління,
професор**

Наталя КОЛІСНІЧЕНКО

30.01.2026